

Sair Elçin İsgəndərzadə 16 sentyabr 1964-cü ildə Şuşa şəhərində anadan olub. Azərbaycan Politeknik İnstitutunun Mexanika fakültəsində təhsil alıb. 1989-cu ildə "Maşın və mexanizmlər nəzəriyyəsi" ixtisası üzrə Azərbaycan Texniki Universitetinin aspiranturasına qəbul olub. 1993-cü ildə namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək, texnika elmləri namizədi, alimlik dərəcəsi alıb. 1994-cü ildə "VEKTOR" Beynəlxalq Elm Mərkəzini təsis edib. 1997-ci ildə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, 1998-ci ildə isə Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvlüyünə qəbul edilib.

2009-cu ildə filologiya elmləri doktoru, professor, 2011-ci ildə texnika elmləri doktoru, professor elmi adlarına layiq görülüb. Nyu-York Elmlər Akademiyasının, "Qafqaz xalqları" Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının, Rusiya Təbiət Elmləri Akademiyasının, Avropa Təbiət Elmləri Akademiyasının, Beynəlxalq Kadr Akademiyasının, Təbriz Dil və Kültür Akademiyasının, Türk Dünyası Araşdırmaları Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının, Avropa Mədəniyyət Akademiyasının, İtaliya Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının, Vatikan Bonafisiana Beynəlxalq Akademiyasının, Gürcüstan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi (akademik) üzvü seçilib.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərdi təqaüdünə layiq görülüb.

Ankarada çap olunmuş "Yüregimin sevda türküləri" və Bakıda çap olunmuş "Çərçivəsiz rəsmlər" kitablarına görə Azərbaycanda İlin ŞAIRİ seçilib. Türkiyə İLESAM-ın (Elm və Ədəbiyyat Əsəri Sahibləri Məslək Birliyi) və TYS-nin (Türkiyə Yazarlar Sendikası), Quzey Kibris Türk Cümhuriyyətinin KIBATEK (Kibris, Balkanlar, Avrasiya Türk Ədəbiyyatları Kurumu) Vəqfinin, Rusiya Yazıçılar Birliyinin, Bolqarıstan Yazıçılar Birliyinin, Qırğızıstan Milli Yazıçılar Birliyinin, Kosova Türk Yazarlar Birliyinin, Ukrayna Yazarlar Birliyinin, Rumıniya Yazarlar Birliyinin üzvüdü. 200-dən çox elmi əsərin, 48 ixtiranın, 17 monoqrafiya və dərs vəsaitinin, 135 bədii və elmi kitabın, 85 çevirmə kitabının müəllifidir. 500-dək bədii və elmi kitabların elmi redaktoru olub. Azərbaycan Texniki Universitetinin "Metrologiya və standartlaşdırma" kafedrasının müdürüdür.

Ömrün ən ali mənası Vətən sevgisidir

Elçin İsgəndərzadə: "Elə dostlarımız var ki, şeiri Fəxri Xiyabanda basdırılmaq, Xalq Şairi olmaq, Anar müəllimin xoşuna gəlmək üçün yazırlar".

- Elmlər doktoru, professor, müəllim, kafedra müdiri, "Vektor" beynəlxalq Elm Mərkəzinin rəhbəri və s. Bu geniş tərcümeyi-halın içində özünüzü şair kimi necə hiss edirsiniz?

- Bioqrafiyamın ən uğurlu səhifəsi odur ki, mən dünyaya şair doğulmuşam. Mənimçün ən böyük vəzifə də, mükafat da budur. Bütün sadələşdirilmiş statusları kölgə altında qoymadan deyə bilərəm ki, ömrümü şair Elçin İsgəndərzadə kimi yaşayıram. Sevincimi də, kədərimi də şair Elçin İsgəndərzadə kimi qəlbimin dəyirmanında üyüdürem. Əkiz tələli qardaşım Paşa Qəlbınurun gözəl bir fikri var, deyir ki, anam məni şair doğub, sonradan özüm alim olmuşam. Elmi də, mövqeyi də biz özümüz qazanmışıq, şairlikse İlahinin bəxşışıdır, ona görə mən şairliyi, bütün statuslarımdan üstün tuturam. Texnika sahəsində dünyada nailiyyətlərinə görə tanınan alimlərdən biriyyə. Elmi sahədə 48 ixtiram var. O ixtiraların hər birini şair kimi kəşf etmişəm. Elmə həmişə şair gözüylə baxmışam, ixtiralarımı şair tənqidi ilə düşüncəyə tapmışam. Azərbaycan Texniki Universitetinin professoruyam, ancaq mən auditoriyaya şair professor kimi daxil olub tələbələrime elm öyrədirdim. Həyatın hər məqamında şair kimi yaşayıram. Avtomobilimi özüm idarə edirəm, sürücüm yoxdur. Maşını belə şair romantikasıyla sürürəm. Dünyanın ən çox uçan, şair və alimi kimi adım rəsmi statistikalarda göstərilir, hətta səmanın enginliyində belə mən şair oluram.

- Şair kimi mühazirə oxumaq, avtomobil idarə etmək, təyyarədə uçmaq... Gəlin bu "şair kimi" ifadəsini dəqiqləşdirək. Şair kimi uçmaq, avtomobil idarə etmək, elm öyrətmək necə olur?

- Hə, bax bu çox maraqlı sualdı və belə deyək ki, uzun haqq-hesabdı. Pablo Pikassonun belə bir fikri var, deyir ki, mən dünyanı gördüyüm kimi yox, düşündüyüm kimi çəkmək istəyirəm. Yeni Pikasso həyatdakı fincana bəxş öz beynindəki fincanı şəklini çəkirdi. Mən də şair Elçin İsgəndərzadə kimi həyatda gördüklərimi öz beynimdəki kimi qələmə almışam. 11-12 yaşından şair yazmışam. Şeir yazan, çap olunan, şair obrazın formalaşan gündən sən artıq cəmiyyətdə seçilməyə başlayırsan. İl kursda oxuyanda Məmməd Araz yaradıcılığım haqqında məqalə yazdı, ciddi ədəbi mühitdə tanındım, ta o gündən bəri şair həyatımda saysız uçuşlar oldu. 2010-cu ildə isə Dünya Böyük Şeir Mükafatı aldım. Prezidentlər səviyyəsində qiymətləndirildim, mənə mənzil hədiyyə olundu və s. Həm cəmiyyətdə şairə fərqli baxırlar, həm şair cəmiyyətdə fərqli baxır.

Hətta ilk cızma-qaralarımı yazan gündən dünyanı fərqli gözlə görmüşəm. Məsələn, I kursda Bakıya gələndə universitetlərdə rüsvətətin tüğyan elədiyi vaxtlar idi. Mən onda beynimdə bir fikir formalaşdırdım: "Rüsvətsiz Təhsil Cəmiyyəti" qurmaq. Bu gün kafedra müdiriyyə, 7 yaşımdan təhsilin içindəyəm, 50 yaşım var, bu 43 ildə nə bir manat rüsvət verməmişəm, nə də almışam. Görəsən, ölkəmizdə neçə belə professor var?... Bax, şair ömrü yaşamaq budur. Yəni öz ömründə dürüst olmağı, halallığı başlıca amil kimi görürsən. Məsələn, şair kimi maşın sürmək nədir? Bəzən mənimlə bir maşına əyləşən adamlar deyir ki, sən nə qədər zərif maşın sürürsən, heç əyləcə toxunmursan? Mən əyləcə basanda demirlərdə nə qədər yeyinti olduğunu, hansı hissələrin digərini necə əzdiyi, bütün bunların davamlılığa təsirini və s. yaxşı bilirəm deyən maşını çox incitmirəm. Ona bir canlı varlıq kimi yanaşıram, dəmir parçası kimi yox. Mən texnikanın dilini, ana balasının dilini, istəyini bilən kimi bilirəm. Bax hər şeyi dərinləndirən duymaq hər məqamda şair olmaq deməkdir.

- Adətən, ədəbi mühitdə şairlər gileyilir ki, şair olmasaydım başqa işlə məşğul olardım, həyatım daha rahat keçərdi, siz isə bu taleyinizdən razısınız.

- Əlbəttə, razıyam. Tale elə gətirib ki, mən həm yaşlı, indi klassik kimi qəbul edilən, həm öz nəslidəşlərim, həm də gənclərlə dostam, yaxınam. Bizim söz adamlarının əksəri həmişə belə fikir formalaşdırıblar ki, şair kasıb olmalıdır, yemək, içmək dərdi çəkməli, sərxoş olmalıdır. Bu gün də bu süni düşüncələri cəmiyyətə yeridirlər. Bu fikirlərlə razı deyiləm. Ən gözəl ömrü mənə şair yaşamaqdır. Şair obrazını cəmiyyətə mağmin günündə təqdim etməklə onlara cəmiyyətdə heç də nüfuz qazandırmırıq. Əksinə, onu gözədən salırıq. Şairliyi cəmiyyətdə ideal mövqeyi kimi təqdim edə bilməyə qədər, ədəbiyyata böyük maraq, qayğı olma-yacaq. Mən müxtəlif elm-tədris qurumlarının rəhbəri olmuşam, YUNESKO səviyyəsində diplomatik vəzifəm olub, saysız-hesabsız mükafatlar almışam. Ancaq mən bütün uğurlarımı şairliyə borclu bilirəm. Bütün nailiyyətlərimin səbəbi, məsələlərin görünməyən qatını gören Elçin İsgəndərzadənin şairli-

yidir. Məsələn, ixtiralarım... İxtira nədir, deyək ki, hansısa bir maşın var, sən onun yeni bir nəslini icad edirsən. Şair düşüncəsi mənə texniki sahədə gördüyümü yox, düşündüyümü tapmaqda kömək olur.

- Çoxsaylı tərcümələr etmişiniz. Qarsiya Lorkanın da şeirlərini tərcümə etmişiniz. Onun şeirlərini dilimizə çevirmək ehtiyacı sizdə necə yaranıb?

- Lorkanın şeirlərini tələbəkəldən oxuyurdum. 90-cı illərin əvvəlində Gəncədə görkəmli yazıçı dramaturq Qərib Mehdimin "İlaham" ədəbi birliyi vardı. Orda Musa Urud, Əjdər Ol, Nizami Aydın, Qəşəm Nəcəfzadə və mən həmin birliyin ən fəallılarından idik. Nizami Aydınla çox möhkəm dost idik. Bizim o vaxt ən çox sevdiyimiz şair Vaqif Bayatlı Ode idi. Nizami Aydın bütün söhbəti Vaqif Bayatlı Ode və Lorkanın şeirləri idi. O, Lorkanın şeirlərini orijinaldan çevirmək üçün ispan dilini öyrənirdi, bir neçə şeirini də tərcümə etdi. Nizami sanki Lorkanın şeirlərini tərcümə etmək və Vaqif Bayatlı haqqında danışmaqdan ötrü yaşayırdı. Eşqinin ən pik nöqtəsində əsgər getdi və müharibədə şəhid oldu. Sonra mən onun yarımçıq qalan arzusunu həyata keçirmək üçün ömrümün üç ilini Lorkanın şeirlərini dilimizə çevirməyə sərf etdim. Lorkanın şeirlərini tərcümə edəndə Nizami gəlirdi gözümü qarşısına. Tərcümə edəndə stolun üstündə 14 dildə Lorkanın kitablarından setri tərcümələr vardı. Tərcümə zamanı mümkün qədər orijinala

sadiq qalmağa çalışmışam. Təvəzökrəlikdən uzaq olsa da deyim ki, o tərcümələrdə orijinala sadiqlik 95% civarındadır. Sonra Nizami Aydının xatirəsinə həsr etdiyim "Lorka və siyah ay" adlı poema yazıb həmin kitabın ön söz kimi əlavə etdim.

- Şeirlərinizdə dövrəşmə aydın görünür. Lirizm dövrü, fəlsəfəyə rəssamlığa müraciət etdiyiniz dövrlər və s. Bilmirəm, nə qədər dəqiq müşahidədir.

- Tamamilə dəqiq müşahidədir. Lirizm yaradıcılığımın ilkin dövründə, gənclik eşqinin tüğyan etdiyi vaxtlarda şeirlərimdə daha çox müşahidə olunurdu. Sonra yaşa dolmuşca fəlsəfi düşüncələr özünə yer tapdı. Mənim poeziyada da alimliyim kimi "ixtiraçılığa", yeni düşüncəyə meyli var. Şeirimdəki bu yeniliklər 2000-ci ilin əvvəllərindən yaranıb. 2001-ci ildə Yazıçılar Birliyinin Natəvan klubunda mənim "Pəncərə möcüzəsi" adlı kitabımın təqdimatında Xalq Yazıçısı Hüseyn Abbaszadə, Xalq Şairi Qabil, Fikrət Qoca, Nüsrət Kəsəmənli, Seyran Səxavət, Çingiz Əlioğlu, Akif Səməd və digər qələm adamları şeirlərim haqqında çox gözəl sözlər dedilər. Hərçənd ki, mənə 1983-cü ildə Məmməd Araz "şair pasportu" vermişdi. Həmin təqdimatda artıq məni ciddi şair kimi qəbul edib, haqqımda püxtələşmiş şair kimi bəhs etdilər. O hadisə mənim özümə inamımı artırdı. Qəlbimdə özümə dedim ki, "Elçin, sən ta həmkimi Elçin deyilsən, sən poeziyada özünəməxsusluq yaratmışsan". Ondan sonra mənim yaradıcılığında eksperimentlərin sayı artdı. Daha sonra yaradıcılığım rəssamlıq elementləri daxil oldu. Məndə 40-dan artıq ölkə rəssamlarının 350-dən çox tablosu var. Rəssamlıq poeziyalaşdırmağa başladığım dövr oldu, rəssamlarla bağlı 10 poema yazdım. İlk poema "Adil Mirseyidin göyərçinləri" adlanırdı. Pikasso, Qoyya, Modilyani, Van Qoq, Toğrul Nərimanbəyov, Səttar Bəhlulzadə və s. rəssamların yaradıcılığına poemalar yazdım və "Çərçivəsiz rəsmlər" adlı kitabda topladım, nəşrin ön sözünü Çingiz Əlioğlu yazdı. Çingiz Əlioğlu ön sözde "Elçin İsgəndərzadə fenomeni" kimi bir ifadə işlətdi. O ifadənin təsirindən hələ də özümə gələ bilmirəm. Çingiz Əlioğlunun o fikrindən sonra Adil Mirseyid haqqında "Hardan baxsan görünen adam" adlı monoqrafiya yazdı. Çingiz Əlioğluna cavab vaxtı mən canlı büt kimi baxırdım. Sovet hökuməti dərslərlərdə Engels, Marks, Lenini təbliğ etdiyi dövrdə, mən onlardan çox Azərbaycan ədəbiyyatını oxuyurdum, o cümlədən Çingiz Əlioğlu, Nüsrət Kəsəmənli və Sabir Rüstəmxanlı məşhur üçlüyünü xüsusilə sevirdim. Onların adını Şuşada Cıdır düzündəki bir qayada görə-görə böyümüşdüm. Ən böyük arzularımdan biri o qayalardan birinə öz adıma yaza bilmək idi. Bir sözlə mənə verilən qiymətlər özümə inamımı artırdı, poeziyamda müxtəlif dövrlərin yaranmasına yol açdı. Rəssamlar haqqında poemalarım 34 ölkədə çap olundu. Bir müddət sonra "Ürəyim sevda türküləri" adlı türkülər kitabım çap olundu. Daha sonra ebrülər, miniatürler yazdım. Hesab edirəm ki, bu dövrlər də yaradıcılığımda yenidir.

- Elçin müəllim, otağınızda saysız diplomlar var, xeyli mükafat almışınız, eyni zamanda dəyərli hesab etdiyiniz insanlar sizin haqqınızda xoş sözlər deyib. Əgər bütün bunlar olmasaydı, siz üçün başqa qiymətləndirilmə meyarı nə olardı?

- Mən bütün dünyada ən çox mükafat alan alim və şairlərdən biriyyə. İstəsəniz bunu internetdən də dəqiqləşdirə bilərsiniz. Ürək rahatlığıyla deyə bilərəm ki, bu 50 illik ömrümdə mükafat almaq üçün bir dəfə də olsun nə bir qapı döymüşəm, nə də canfəşanlıq eləmişəm. Ancaq elə dostlarımız var ki, şeiri Fəxri Xiyabanda basdırılmaq, Xalq Şairi olmaq, Anar müəllimin xoşuna gəlmək üçün yazırlar. Ömrümə boyu belə şeyləri özümə yaxın buraxmamışam. Sadəcə zəhmətkeş bir ailədə böyümüşəm, o zəhmət və sevgiyə bəxşimi aşağı salıb işləmişəm, çalışmışam, uğurlar əldə etmişəm. Allah da məni qiymətləndirib. O sən deyən mükafatların heç biri olmasaydı, ancaq Şuşanın bir qayasına Elçin İsgəndərzadənin adı yazılısaydı, bu bəsim idi. Mənə görə ömrün ən ali mənası Vətən sevgisidir.

Fərid Hüseyn